

Amerika: Gerçek değil imge

HASAN BÜLENT KAHRAMAN



Amerika'da ama özellikle de dünyanın merkezi ve zirvesi konumundaki New York'ta olunca insan zihninin bu kıta ve kentten başka bir şeyle uğraşamaması aslında ilginç bir çelişkidir. Çünkü, insan 'New York

Amerika'sında bütün zaman ve mekan sınırlamalarından kopuyor ve bu yalnızca ölçeklerle ilgili bir sorun değil; onu da kapsayacak bir gerçeklik (realite) sorunu.

Amerika'nın sanal (virtuel) olmayan bir ülke olduğu yazılıp söylendi gerçekten de, Amerika(n) gerçeği bugün öyle bir somutluğun olmamasıyla özdeştir: Amerika imgelerin oluşturduğu sanal bir gerçekliktir ve New York sokaklarında yaşanan, bu algılanması güç tanımın bir dışavurumudur. Sokaklarda gözlemlenen yaşama biçimlerinin akla sığmaz çeşitliliği ve bu oluşumu açıklayabilecek tek şeyin çılgınlık ya da delilik oluşu sanallığın belki kaynaklarını değil ama sonuçlarını yeterince açıklıyor.

New York Amerikası insana ait diye bilinenden çok bilinmeyen bütün kabullerin artık gerçek dışı denebilecek bir gerçeklik olarak yaşanmasıdır. Giderek eskiyen ama hafızayla olan bütün ilişkisini yitirdiği için daima çocuk olarak kalan bu kıta artık bilincin değil bilinç dışının, gerçeğin değil üstgerçeğin, somutun değil soyutun, olgusalın değil sanalın içinden kavranmaktadır.

Bugüne kadar yalnızca hız ve çokluk tanımlamalarıyla açıklanan bu durumun sonunda modanın, mimarlığın, grafiğin, kısacası tasarımın krallığı halinde ortaya çıkması bundandır.

Unutmamak gerekir ki, ne tasarım ne de onun eşleniği olan kurgu gerçektir. Yapaylığın yaşattığı sınırları aşımalarından doğan olanaklar insanı bütün aykırılıkları bir hakikat gibi kavramaya zorlarken New York Amerika'sı da salt bir görsellik kültürü olarak tezahür etmektedir. İşte o zaman da ancak imgelerin ülkesinden söz açılabilir. Sezgiler, duyular, bütün imge üretim eyleminde temel olan yaratıcılıkla bütünleşerek insanı kendinin dışına itmektedir. Yapaylığı öne çıkaran giyim kuşam, inanılması güç cinsel davranış ve yaşama biçimleri, yokluğu varlığa

dönüştürmeye çalışan tasarım anlayışı içinde kendi benliğini ve bilincini bir san(r)ıya dayamış insanın hangi mekân hafıza ve yerleşiklik duygusu olabilir?

Bu Amerika insanlığın belki de ilk kez mekân ve hafızadan koptuğu bir anı temsil etmektedir. Bu kıta o nedenle çok konuşulan ama bir şey anlatılmayan dilsizliğin ve yazısızlığın ülkesidir. Orson Welles'in Xanadu düşü gerçekleşirken bu kıta dün ve şimdiyi yalnızca geleceği tasarlayabileceği ölçüde kavramaktadır.

Bu bağlamın bileşkesi ise cinselliktir. Bir belleksizlik süresini benimseyerek yerleşikliğin tüm boyutlarını hesap eden, öylelikle noktasal olanla sonsuz olan arasındaki sınırlı bir sınırsızlıkta yaşamayı seçen duyum, cinsin ve cinselliğin ötesine daha başlangıçta geçmiştir. Mekân ve bellekle kaim kültürün yıkıldığı bir yerde onun türevi olan cinselliğin kalıcılığından nasıl söz açılabilir?

Galiba hazin ve çarpıcı olan şu: Binektaş'ı Sokağı'nda yaşanan çocukluğum büyüleyici Amerika imgesi Arman'ın 'çöp kutusu'na sığmıştı ve orada duruyor. Bugünkü Amerika'nın bir Arman'ı asla olmayacaktır!